

## **ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ З ФІЛОСОФІЇ РЕЛІГІЇ ТА ТЕОДІЦЕЇ**

### **Тема 1. Вступ до філософії релігії. Особливості релігієпізнання**

1. Релігія, філософія і наука як форми суспільної свідомості.
2. Природа релігійної свідомості.
3. Особливості релігійної віри у надприродне.
4. Витоки філософії.
5. Природа філософського знання.
6. Теорія пізнання.
7. Емпіричний і теоретичний рівні пізнання.
8. Принципи сенсуалізму та раціоналізму.
9. Інтуїтивне і дискурсивне пізнання.
10. Інтуїція і містика.
11. Проблема істини в пізнанні.
12. Абсолютне і відносне в істині.
13. Природа догматизму і релятивізму.
14. Методологія пізнання.
15. Історичні форми методології пізнання: раціоналізм і емпіризм, позитивізм, марксизм, неопозитивізм, структуралізм, феноменологія, герменевтика, «новий раціоналізм» тощо.
16. Релігійна віра, філософські погляди та наукові знання в процесі пізнання; сенсуалізм, апостеріорі та апріорі, раціонально-логічне та чуттєво-емоційне в релігійному, філософському та науковому пізнанні.
17. Співвідношення раціоналізму в богословсько-теологічному тлумаченні світу з вірою як специфічною релігійною формою його пізнання.
18. Богословсько-теологічний антиномізм.
19. Релігійна філософія як спроба раціонального пояснення світу та самої релігії з позицій розуму.
20. Схоластичні методи формальної логіки та казуїстики.
21. Томізм.
22. Принцип «гармонії віри і розуму Ф.Аквінського та його кредо «філософія – служниця богослов'я».
23. Переважання раціоналізму над емпіризмом у філософському осмисленні релігії.
24. Скептицизм як принцип мислення і філософська концепція. Агностицизм як крайня форма скептицизму та його вияви у філософії (Д.Юм, Д.Берклі, І.Кант, емпіріокритицизм – махізм, емпіріомонізм, емпіріосимволізм; позитивізм, прагматизм, неопозитивізм, екзистенціалізм).
25. Фідеїзм як богословсько-теологічне вчення, що заперечує розум в ім'я віри.

26. Протиставлення інтуїтивізму та ірраціоналізму раціональному пізнанню у філософії (раціоналістична «лінія Аристотеля та ірраціональна «лінія Платона»).

27. Ірраціоналістичні тенденції неоплатонізму Плотіна та інших неоплатоніків, вчення Августина Блаженного (августинізму), Б.Паскаля, Ф.Шеллінга, волюнтаризму А.Шопенгауера, неотомізму, «філософії життя» Ф.Ніцше, В.Дільтея, О.Шпенглера, інтуїтивізму А.Бергсона, теорії психоаналізу З.Фрейда та К.Юнга, екзистенціалізму.

## **Тема 2. Релігія як об'єкт та предмет універсального вивчення. Форми релігієпізнання та релігієзнавства**

28. Плюралізм поглядів на релігійний феномен.

29. Релігія як об'єкт та предмет всебічного вивчення: богословсько-теологічного тлумачення, теоретично-філософського осмислення та наукового дослідження. релігії.

30. Особливості основних підходів до пізнання й пояснення феномену релігії: богословсько-теологічного, теоретично-філософського та емпірично-наукового як відповідно першої, другої та третьої історичної форми релігієпізнання.

31. Особливості складання структури конфесійного (церковного) релігієзнавства.

32. Теїзм як релігійне вчення про Бога, центральне ядро теології (богослов'я) різних конфесій, головна пізнавальна проблема конфесійного релігієзнавства.

33. Теологія (богослов'я) як віронавчальне, догматичне джерело конфесійної релігійної філософії (філософської теології).

34. Історія складання християнського релігієзнавства.

35. Апологетика (II-III ст.) – основне богослов'я.

36. Патристика (IV-VIII ст.) – догматичне (доктринальне) богослов'я.

37. Розмежування православного богослов'я та католицької теології.

38. Напрями сучасної католицької філософії: неотомізм, неоавгустинізм, тейярдизм.

## **Тема 3. Філософія релігії як особливий тип філософствування, галузь філософського знання та її форми**

39. Релігійний феномен як один з об'єктів філософської рефлексії.

40. Філософія релігії – складова частина структури філософії, галузь філософського знання, філософічне вчення про релігію, що осмислює релігійне розуміння світу і з'ясовує його істинність.

41. Специфіка філософії релігії як особливого типу філософствування, об'єктом якого є релігійна свідомість.

42. Філософія релігії як особлива ділянка аксіології, що розглядає релігійні вартості, стосуючись «міркувань духу» над релігійним ставленням до дійсності.

43. Відмінність понять «філософія релігії» та «релігійна філософія».

44. Основні форми філософії релігії та їх характерні риси.

45. Філософське релігієзнавство, його об'єктивно-неупереджений характер та пізнавальна функція стосовно релігійного феномену.

46. Відмінні особливості парадигм філософії релігії, передусім конфесійної релігійної філософії та позаконфесійної філософської теології, Заходу і Сходу.

#### **Тема 4. Богословсько-теологічні джерела релігійної філософії**

47. Теологія (богослов'я) – комплекс богословсько-теологічних дисциплін, система обґрунтування й апології конфесійних віровчень як ідейно-доктринальне джерело релігійної філософії.

48. Віронавчально-догматичні та структурно-дисциплінарні особливості теології (богослов'я) різних конфесій.

49. Основні конфесійні форми теології (богослов'я) Заходу і Сходу.

50. Конфесійна структура християнської теології (богослов'я), її православний, католицький та протестантський різновиди.

51. Православне богослов'я – вчення про Бога в його православному тлумаченні, систематизований виклад віровчення православ'я.

52. Католицька теологія – система обґрунтування теїзму та ін віронавчальних догматів католицизму.

53. Католицьке сповідання віри і доповнення про «чистилище». Догмат про «папську непогрішимість».

54. Протестантська теологія – система обґрунтування конфесійних доктрин протестантизму та її ідейне джерело – Реформація (принципи: «виправдання вірою», загального священства, виключного авторитету Біблії).

55. Заперечення окремих християнських догматів (Св.Трійця, безсмертя душі) деякими протестантськими конфесіями (єговізм, адвентизм).

56. Конкретні теології сучасного протестантизму: есхатологічна, процесу, миру, надії, політики, феміністська.

57. Особлива «філософізація» протестантської теології.

58. Взаємопов'язані типи та сучасні напрями богословського модернізму й філософії протестантизму.

#### **Тема 5. Філософська теологія в системі конфесійного релігієзнавства**

59. Місце релігійної філософії в системі конфесійного релігієзнавства (богословсько-теологічному комплексі різних конфесій) як концептуально-теоретичного обґрунтування його змісту.

60. Філософська теологія як специфічна форма ідеалізму.

61. Особливості християнської філософської теології.

62. Пізньоантичні філософські джерела первісного християнства (Філон і Сенека як філософські «батько та дядько християнства»).

63. Спільність еволюції християнської теології (богослов'я) і філософії.

64. Специфіка протестантської філософії.

65. Взаємозв'язок розвитку теології й філософії протестантизму, боротьба раціоналізму та ірраціоналізму в ньому.

66. Особливості конфесійної філософської теології Сходу.

67. Два напрями еволюції мусульманської теології і філософії (ортодокси, модерністи).

68. Релігійна філософія буддизму, його ідейних напрямів, течій, шкіл.

#### **Тема 6. Філософія релігії як складова частина науково-академічного релігієзнавства**

69. Релігієзнавство як наука і навчальна дисципліна.

70. Засновники та видатні дослідники проблем релігієзнавства. філософія релігії (Б.Спіноза, Г.Лейбніц, Д.Юм, І.Кант, Ф.Шеллінг, Г.Лессінг, А.Швейцер, К.Ясперс), філософія та історія релігії (Й.Гердер, Л.Фейербах, Б.Бауер, Д.Штраус, Г.Барт, А.Гарнак), Г.Гегель (філософія релігії, філософія історії релігії, історіософія, історія релігії), Ф.Шлейермахер (філософія, історія, психологія релігії, герменевтичне релігієзнавство), О.Конт (філософія, соціологія релігії), Г.Спенсер (філософія, соціологія, антропологія, історія релігії), М.Мюллер (порівняльне релігієзнавство: структурна і порівняльна лінгвістика, порівняльна міфологія, етнологія, історія релігії), історія релігії (Е.Ренан, А.Луазі), Е.Тайлор (етнологія, антропологія, історія релігії, порівняльне релігієзнавство), антропологія релігії (Дж.Леббок, Р.Маретт), порівняльні релігієзнавство і фольклористика; етнографія, антропологія, історія релігії (Е.Ленг, Дж.Фрезер), соціологія релігії (М.Вебер, Е.Дюркгейм), соціологія, етнологія, антропологія, історія релігії (Л.Леві-Брюль, Б.Малиновський), Е.Трельч, В.Шмідт (етнографія, антропологія історія релігії), психологія релігії (У.Джемс, В.Вундт, Дж.Леуб, З.Фройд, К.Юнг, Е.Фромм, Г.Оллпорт), Ш.де ля Соссей (феноменологія, філософія, історія релігії), Р.Отто (філософія, феноменологія релігії), М.Шелер (філософія, антропологія, феноменологія релігії), феноменологія релігії (М.Еліаде, Г.Ван дер Леув).